ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Petra Průchy, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **nezl. D. B.,** právně zast. JUDr. Alenou Lněničkovou, advokátkou se sídlem Jandova 8, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 6. 2010, č. j OAM-79/LE-LE05-LE05-2010, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. 8. 2010, č. j. 46 Az 14/2010 – 26,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce v záhlaví uvedené usnesení Krajského soudu v Praze, jímž byla zamítnuta žádost jeho zákonné zástupkyně o zproštění funkce soudem ustanovené zástupkyně JUDr. Aleny Lněničkové a o ustanovení jí navržené advokátky Mgr. Bohdany Novákové.

V bodě IV. žaloby požádala zákonná zástupkyně žalobce *„o ustanovení právního zástupce ve věci“*. Usnesením ze dne 29. 6. 2010, č. j. 46 Az 14/2010 - 22, ustanovil soud žalobci k ochraně jeho práv zástupkyni JUDr. Alenu Lněničkovou, advokátku se sídlem Praha 9, Jandova 8. Současně jí uložil odstranit nedostatky žaloby.

Dne 4. 8. 2010 podala zákonná zástupkyně žalobce *„Novou žádost o ustanovení právního zástupce“*, v níž uvedla, že již dříve žádala o ustanovení advokátky Mgr. Bohdany Novákové, která již zastupuje *ex offo* ji samotnou i její dceru. Mgr. Nováková mluví rusky,

zná jejich případ, dlouhodobě s nimi spolupracuje, nežádá žádné platby a chová se k nim slušně. Soud v minulosti ustanovil manželovi zákonné zástupkyně žalobce jiného advokáta, který se choval nevhodně, neinformoval je o konci řízení a vyhýbal se jim. Zkazil tím řízení jejímu manželovi. Zákonné zástupkyni žalobce byl rovněž ustanoven advokát, který také neměl zájem zabývat se jejich případem. Proto se dle svého přesvědčení důvodně obává, že s neznámým advokátem dopadne stejně. Existují i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, kde byl uznán argument stěžovatele, který žádal o ustanovení konkrétního zástupce právě z důvodu znalosti věci a procesní ekonomie. Zákonná zástupkyně žalobce proto požádala o zproštění zastupování JUDr. Lněničkové a ustanovení Mgr. Novákové.

Krajský soud žádost zákonné zástupkyně žalobce zamítl. Z relevantních ustanovení soudního řádu správního vyplývá, že právo nezletilého žalobce na odborné zastoupení osobou s právnickým vzděláním v řízení před soudem, je právem na zástupce, kterým může být i advokát. Nejedná se však o právo na konkrétního zástupce, kterého žalobce v žádosti označí. Jak konstatoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 - 25, *„pokud by toto právo mělo být právem na konkrétního zástupce, pak by se taková interpretace dotýkala samotného smyslu ustanovení zástupce soudem“*. Nedostatek finančních prostředků související se splněním podmínky osvobození od soudních poplatků je pouze jednou z podmínek vyplývajících z § 25 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Soud nemohl přihlédnout ani k údajné jazykové vybavenosti navržené advokátky, neboť jazykové schopnosti nejsou podmínkou pro ustanovení zástupce, a to bez ohledu na skutečnost, že zákonná zástupkyně žalobce ovládá český jazyk do té míry, že je schopná v zásadních věcech se dohovořit (jak prokázala ve svém podání), a že jednání před soudem proběhne za přítomnosti ustanoveného tlumočníka z jazyka ruského.

Usnesení Krajského soudu v Praze napadl žalobce (dále jen „stěžovatel“) prostřednictvím své zákonné zástupkyně kasační stížností z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Protože je cizinka a nerozumí vůbec českému právu a jen omezeně českému jazyku, požadovala ustanovení advokáta v Praze, a to Mgr. Bohdanu Novákovou. Opakovaně u soudu uvedla, že Mgr. Nováková zastupovala léta ji samotnou a její dceru, zná její případ etc. Z důvodu procesní ekonomie a jistoty zastupovaných proto opakovaně požádala o ustanovení téže advokátky.

Ve svém podání uvedla, že již dva náhodně ustanovení advokáti její rodinu významně poškodili svým neprofesionálním a neetickým jednáním. Představa, že se bude seznamovat s třetí advokátkou a tajně doufat, že ji tentokrát neodbude a nepoškodí a vůbec bude schopna je alespoň informovat o výsledku řízení, v zákonné zástupkyni stěžovatele vzbuzuje hrůzu. Zastupování ze strany NNO (např. OPU), které také věří, bohužel není přípustné a ani refundované.

Zákonná zástupkyně stěžovatele proto požádala Nejvyšší správní soud, aby jí byla skutečně přidělena jediná slušná advokátka, kterou za léta strávená v ČR poznala. Nechce být opět poškozena a vystavena např. detenci nebo snad deportaci kvůli další chybě

advokáta *ex offo*. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Při rozhodování o kasační stížnosti stěžovatele musel nejprve Nejvyšší správní soud posoudit, zda jsou splněny podmínky řízení. Předně tak zkoumal, je-li kasační stížnost přijatelná ve smyslu ust. § 104a s. ř. s., tedy zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Vycházel přitom z precedentního usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 – 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. Podle tohoto usnesení je kasační stížnost přijatelná mimo jiné v případě, kdy se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. Jelikož kasační stížností vznesená otázka již byla posuzována rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu a zásady zde obecně formulované bylo ve vztahu k projednávané věci nutno dále rozvést, shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost **přijatelnou ve smyslu § 104a s. ř. s.** Přezkoumal proto napadené usnesení v rozsahu uplatněných stížních bodů, avšak po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

Jak již bylo naznačeno výše, zákonné zástupkyni stěžovatele lze přisvědčit v tom, že judikatura Nejvyššího správního soudu se od vydání krajským soudem citovaného rozsudku ve věci sp. zn. 6 Ads 64/2005 dále vyvíjela. Rozsudkem rozšířeného senátu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, publ. pod č. 1995/2010 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud rozhodl, že pokud účastník řízení splňující předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhne ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, je zpravidla na místě takovému návrhu vyhovět. Pokud soud nevyhoví návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

Rozšířený senát zdůraznil, že *„vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem [srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2005, č. j. 7 Azs 214/2005 - 96 (www.nssoud.cz)]. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení (typicky právě v případě žadatelů o mezinárodní ochranu) v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí“*.

Naproti tomu ale rozšířený senát dále uvedl, že „[p]*rávo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce... nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám... Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem apod.).*“

Vztáhne-li Nejvyšší správní soud výše uvedené na projednávanou věc, lze konstatovat, že okolnosti hovořící ve prospěch návrhu na ustanovení konkrétní právní zástupkyně jsou nepochybně v daném případě splněny. (Z úřední činnosti je Nejvyššímu správnímu soudu známo, že zákonná zástupkyně stěžovatele byla skutečně spolu se svou dcerou K. zastupována v řízení před soudem Mgr. Bohdanou Novákovou – věc vedená pod sp. zn. 3 Azs 24/2010.) V nyní projednávané věci však – na rozdíl od případu posuzovaného rozšířeným senátem – zákonná zástupkyně stěžovatele původně nepožádala o ustanovení konkrétní právní zástupkyně, nýbrž pouze o „*ustanovení právního zástupce ve věci*“. Nelze proto vytýkat krajskému soudu, že ustanovil stěžovateli jinou zástupkyni, než si přála jeho zákonná zástupkyně, neboť o tom, který zástupce a z jakých důvodů by měl být ustanoven, byl soud zpraven teprve druhou žádostí zákonné zástupkyně stěžovatele, a to až poté, co byla stěžovateli ustanovena jako právní zástupkyně JUDr. Lněničková a poté, co byla tato vyzvána k odstranění nedostatků žaloby. Ze soudního spisu navíc Nejvyšší správní soud zjistil, že JUDr. Lněničková již takto uloženou povinnost splnila a žalobu doplnila podáním ze dne 18. 8. 2010.

V daném případě tak bylo vedle existence „*rozumných důvodů*“ pro ustanovení konkrétního zástupce nutno posoudit rovněž otázku hospodárnosti a rychlosti řízení, kdy důraz zejména na druhý z uvedených aspektů je ve vztahu k azylovým věcem explicitně zakotven v soudním řádu správním (srov. § 56 odst. 2 s. ř. s., podle kterého soud vyřizuje návrhy a žaloby ve věcech azylu přednostně). Pokud by Nejvyšší správní soud přistoupil na „novou“ žádost zákonné zástupkyně stěžovatele, usnesení Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s tím, že této žádosti je na místě vyhovět, rozhodnutí o věci samé by se tím zcela zřejmě oddálilo, nemluvě o již vzniklých nákladech na úkony provedené ve věci JUDr. Lněničkovou.

Zákonná zástupkyně stěžovatele nadto neuvedla žádnou relevantní skutečnost, která by odůvodňovala zproštění ustanovené advokátky JUDr. Lněničkové povinnosti zastoupení. Tato advokátka dosud nezastupovala žádného z rodinných příslušníků stěžovatele a obavy z jejího neadekvátního přístupu k věci jsou ze strany zákonné zástupkyně stěžovatele čistě hypotetické. Absence jakýchkoli konkrétních důvodů pro zproštění ustanovené advokátky jsou tak v daném případě další okolností hovořící ve prospěch přednosti ekonomiky řízení.

Je proto na místě uzavřít, že rozumné a věcně oprávněné důvody pro ustanovení konkrétní advokátky ve smyslu výše citovaného rozhodnutí rozšířeného senátu byly sice v projednávané věci dány, s ohledem na výše popsané konkrétní okolnosti případu bylo však nutno dát před judikaturou koncipovaným právem na konkrétního zástupce přednost

výše uvedenému základnímu principu zakotvenému v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Ze všech uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadený rozsudek netrpí vadou podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a kasační stížnost proto zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovaný správní orgán měl ve věci úspěch, nevznikly mu však náklady řízení o kasační stížnosti přesahující rámec jeho běžné úřední činnosti. Soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 7. října 2010

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu